

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Záznam z on-line setkání pracovní skupiny pro rovné příležitosti MAP II Mnichovohradištsko

Datum on-line setkání: 17. 3. 2021, 17:15 – 18:15

Datum zaslání otázek a podkladů k programu PS: 15. 3. 2021

Přítomní: Veronika Biskupová, Michala Mydlářová, Dana Nováková, Renata Pažoutová, Petra Pilbauerová, Hana Skramuská, Iva Štrojsová, Adéla Zákoutská

Termín zaslání odpovědí: 24. 3. 2021

Odpovědi zaslaly: Veronika Biskupová, Dana Nováková, Renata Pažoutová, Hana Skramuská, Iva Štrojsová, Adéla Zákoutská

Program:

1. Přivítání
2. Dotazník rovných příležitostí
3. Příprava návrhů opatření rovných příležitostí
4. On-line kulatý stůl k přechodům dětí ZŠ/SOU, SOŠ, G
5. Témata členů PS
6. Rozloučení

1. Přivítání

Milé kolegyně a kolegové,
vzhledem k situaci dané pandemií Covid-19 se březnové setkání PS uskutečnilo on-line formou. Děkuji za Vaše příspěvky i za zaslání odpovědí na otázky, které nestihly být v rámci setkání probrány.

2. Dotazník rovných příležitostí

Iva Štrojsová sdělila členům aktuální informace k dotazníku Rovné příležitosti na školách v ORP Mnichovo Hradiště, o jehož vyplnění byly požádány na konci ledna MŠ a ZŠ v ORP MH. Dotazník se zabývá následujícími tématy: absencí dětí/žáků, jejich příčinami a možnostmi řešení, počtem dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, nákladovostí vzdělávání (kolik rodiče stojí nástup dítěte do MŠ/ZŠ, jaké jsou další výdaje, které rodiče během školního roku financují, které volnočasové aktivity a za kolik MŠ/ZŠ nabízí), jak vysoká je cena stravného, zda škola zajišťuje obědy dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí, zda je MŠ/ZŠ bezbariérová, počty žáků odcházejících na víceletá G, skládajících přijímací zkoušky do maturitních oborů SŠ, podíl žáků, kteří předčasně ukončili základní vzdělávání, testování ČŠI, doučování, výchovná opatření a hodnocení chování.

Z konkrétních dat vytváří Iva Štrojsová souhrnný výsledek, s kterým budou následně pracovat členové pracovní skupiny. K této práci budou přizváni i ti, kteří se s tématem profesně setkávají. Společným úkolem je navrhnout opatření, která by mohla pomoci dětem/žákům v tom, aby byla škola co nejvíce otevřená, vytvářela v co největší míře podmínky pro to, aby byly pro všechny děti a žáky ve školách rovné příležitosti ve vzdělávání. Navržená opatření budou následně předána školám a zřizovatelům pro další diskusi za účelem hledání možností, jak ještě více umožnit dětem rovné podmínky ve vzdělávání.

3. Příprava návrhů opatření rovných příležitostí

Před samotnou prací s dotazníky se členové pracovní skupiny zaměřili na témata, která jsou v dotazníku zpracovávána. Jedná se o přípravu pro následné hledání navrhovaných opatření.

Může škola (MŠ/ZŠ) nějak ovlivnit absenci dětí/žáků? Má nějaký vliv na to, že děti do školy chodí, nebo nechodí? Pokud ano, jak?

Přítomní se shodli, že možnosti existují. Podle Veroniky Biskupové, ředitelky malotřídky, je možné pracovat na malých školách s rodiči, diskutovat s nimi. Po právní stránce se škola po 48 hodinách, kdy se zákonní zástupci neozvali kvůli absenci dítěte ve škole, dotazuje na důvod nepřítomnosti dítěte ve škole. Následně lze dle situace kontaktovat i OSPOD. V případě dítěte v MŠ, pokud se nejedná o poslední předškolní rok, je možné dítě z MŠ vyloučit.

Je však jasné, že se vyřeší pouze formální situace (dítě nechodí do MŠ, není tedy absence), ne případné důvody, proč rodiče dítě to MŠ neposílali.

Podle Renaty Pažoutové, ředitelky MŠ, má MŠ výhodu v tom, že je zde větší možnost pravidelného kontaktu s rodiči. Vše samozřejmě závisí na ochotě rodičů. S tématem také souvisí samozřejmě vzdělávací program, který MŠ či ZŠ dětem nabízí. Iva Štrojsová, učitelka na víceletém G, dodala, že pokud pomineme osobní a rodinnou situaci dítěte, absence na ZŠ je často provázána s klimatem školy a třídy, respektujícím či nerespektujícím přístupem učitelů, způsobem vedení školy i nastavením komunikace v rámci školy celé i jednotlivými vyučujícími. Může souviset i s materiálním a prostorovým zázemím školy a rozhodně se smysluplností, kterou dítěti každodenní pobyt ve škole dává, či nedává, s tím, zda zažívá pocit úspěchu (souvislost i s hodnocením). Tématem může být i všímavost vůči dětem a k jejich životní situaci (ne zvědavost), tedy zaměřením se na podstatné informace, jejich vhodné sdílení s těmi, kteří mohou dítěti podat pomocnou ruku. Zde je velmi důležité dobře nastavit pravidla fungující na škole. Na to navazuje i způsob vedení a nastavení třídnických hodin a celkové pojetí práce třídního učitele, školního metodika prevence či školní psycholožky.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Roli tedy hraje profesní i lidský faktor.

Z diskuse vyplynulo, že s tématem souvisí i přístup rodičů – jak přistupují k situaci, kdy se např. prokáže, že dítě nechodí do školy. Nakolik k problému přistoupí konstruktivně, či naopak dítě tzv. kryjí a absenci mu v dobré víře, kdy si myslí, že dítěti pomáhají, omluví.

Veronika Biskupová připomněla, že je třeba s rodiči o situaci, kdy dítě do školy nedochází, hovořit. Ideální je, pokud si je dítě vědomo odpovědnosti, která odpovídá jeho věku. Ne každý den nás práce baví, přesto je dobré, když víme, že s životem souvisejí i určité povinnosti, rutina a řád, který nám dává i jistotu.

Dana Nováková (rodič) podpořila myšlenku, že je dobré vytvořit přátelské prostředí (podporovat dobré vztahy mezi žáky, naslouchat, pomáhat dle možností v situacích, které jsou pro dítě náročné).

Adéla Zákoutská (z nízkoprahového zařízení pro děti a mládež) přidala své postřehy z aktuální situace – z distanční výuky. U dětí pociťuje, že se objevuje nechuť si k počítači, respektive k výuce sednout.

Diskuse se přesunula k tomu, jak žáci vnímají již rok trvající období bez klasické výuky. Zazněla i myšlenka, že se děti možná i budou těšit do školy. Adéla Zákoutská sdílela svoji zkušenost s tím, že při on-line prevenci se s žáky baví i o jejich emocích. Většina z nich se do školy těší. Jak ale vyplývá z různých zjištění, návrat do škol může být pro některé náročný: ať již se jedná o děti, kterým distanční výuka z různých důvodů vyhovuje, či o ty, jimž se životní/rodinná situace spojená s pandemií Covid-19 výrazně zhoršila.

Další otázka, kterou se pracovní skupina zabývala, byla následující:

Proč je důležité sledovat, jak vysoké jsou náklady spojené se školní docházkou? Proč je důležité se ptát, co vše musí rodič financovat či kupovat pro své děti, které chodí do MŠ/ZŠ?

Renata Pažoutová uvedla svoji zkušenost z MŠ Jaselská MH, kde dříve působila, i aktuální ze současného působiště. V obou MŠ se pracuje s portfolii dětí. Když se stala ředitelkou v MŠ Bukovno, nabídla vedení portfolia i zde. Po diskusi s rodiči došli k závěru, že portfolio budou nabízet v rozsahově (tedy i finančně) omezenější formě. Portfolia si i zde děti odnášejí domů, škole nezůstávají. Základní myšlenkou zůstává, že vzdělávání by mělo být rovné pro všechny, rodiče zaplatí školné a s touto částkou má MŠ pracovat při přípravě programu pro děti, což je samozřejmě pro školy určitá výzva.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Veronika Biskupová připomněla, že MŠ mohou v maximální míře využít to, co je dostupné. Děti si u nich platí jen kulturní akce, pro rodiče je to výdaj v řádu cca 500 Kč za rok. V první třídě má dítě nárok na pomůcky zajištěné školou v hodnotě 200 Kč. Velmi záleží na ZŠ, na tom, jaké např. zvolí pracovní listy apod. Na ZŠ Jivina nabízejí rodinám hromadný nákup pomůcek, díky kterému mohou rodiče ušetřit. Zároveň mají díky tomu ve třídě děti totožnou tužku, sešit apod. Stírá se to, že mají děti různé cenově odlišné pomůcky. Samozřejmě se jedná o možnost, ne o povinnost se k hromadné objednávce připojit. Paradoxně však někdy nastává situace, kdy se škola snaží rodičům ušetřit rodinný rozpočet, ale např. na školním výletě je pro vyučující překvapujícím zjištěním výše kapesného, které dítě na jediný den dostalo, což je však samozřejmě záležitostí dané rodiny, rodina tak činí z nějakého důvodu.

Michala Mydlářová přispěla svou rodičovskou zkušeností ze ZŠ Klášter Hradiště nad Jizerou, kde většinu pomůcek platí zřizovatel.

Iva Štrojsová chápe, že rodiče může každá částka navíc vysilovat. Když vycházíme z předpokladu, který zmínila Renata Pažoutová, tedy že rodiče platí školné (v MŠ) či za ně školné platí formou veřejné služby stát, škola by se měla maximálně snažit, aby byla opravdu rovná v přístupu ke vzdělávání, maximálně minimalizovat náklady, které po zákonných zástupcích požaduje. Tím, že je částka, která může vypadat z pozice školy nízká, pro rodinu v dané chvíli z různých důvodů málo přijatelná (nevidí např. v aktivitě, na kterou mají finančně přispět, smysl apod.), může pomalu, ale jistě nastartovat cestu vyčleňování dítěte z kolektivu, což je pro dítě samotné bolestné.

Jako vhodné se Ivě Štrojsové jeví to, když rodiče na začátku školního roku např. vědí, které akce výhledově dítě čeká a jaká je s nimi spojená finanční zátěž. Nákladovost ve vzdělávání je potřeba sledovat a průběžně se ptát, zda je škola opravdu pro všechny dostupná.

Nízkonákladovost školní docházky, snaha přizpůsobit se reálně bezplatné školní docházce, je tedy cestou, která není jednoduchá, ale dává možnost všem dětem zapojit se do aktivit školy. Kvalitní vzdělávací program nemusí být drahý. Jako možná cesta se jeví i to, co některé školy v ČR dělají: na rodičovských schůzkách či prostřednictvím jiných komunikačních kanálů poprosí rodiče o spolupráci – není tedy povinnost, ale možnost podpořit školu dle možností rodiny. Zmínit, co např. učitel pro třídu připravuje a poprosit o materiál, který např. na daný projekt potřebují. Některé třídy mají to štěstí, že rodiče skutečně nezištně, ne z důvodu potřeby být oceňováni, škole pomáhají – např. zařízením autobusové dopravy, nákupem výtvarných potřeb pro celou třídu, zařízením bezplatného absolvování vzdělávacího programu v muzeu apod. Další možností, jak ušetřit rodinný rozpočet a zároveň získat prostředky např. na školní výlet, je situace, kdy si žáci na nákladnější akci, kterou plánovali, vydělali sérií akcí,

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

kteří pořádali s dobrovolným vstupným.

Další možností je i zvážení faktu, zda může např. spolek rodičů při dané ZŠ poskytovat určitou formu sociálního příspěvku/stipendia. I aktivity spolku rodičů je tedy vhodné do otázky rovných příležitostí a dostupnosti vzdělávání zařadit. Možná by stálo za to zamyslet se nad tím, nač jsou používány prostředky rodičovského spolku, zda je možná určitá revize čerpání financí apod.

Z pozice oficiálních institucí se pro rodiče ještě nabízí možnost požádat příslušný úřad práce s žádostí jednorázové dávky mimořádné okamžité pomoci, o kterou mohou žádat rodiče nacházející se v tíživé sociální situaci. Mimořádnou okamžitou pomoc je možné poskytnout například na výdaje na učebnice a učební pomůcky, školní aktovku, pracovní oděvy a pracovní pomůcky pro učně, výdaje na školu v přírodě, zimní lyžařský kurz či na letní výcvikový kurz. Také na platbu za školní družinu, školkovně či na výdaje na dojíždění do školy. Dávka naopak neslouží k zaplacení školného na jakémkoli typu školy nebo k úhradě ubytování studentů vysokých škol. O mimořádnou okamžitou pomoc je třeba žádat úřad práce na konkrétní výdaj předem, tedy před jeho uhrazením. Vždy je třeba přesně vymezit, na co konkrétně má být dávka poskytnuta (například předložení školou předepsaného seznamu školních pomůcek).

Dana Nováková dodala, že je příjemné, když vyučující nemají požadavky na speciální pomůcky. Například když je možné, že se ve všech třídách používá totožný atlas světa a není třeba kupovat pro každé dítě v rodině jiný.

K následujícím otázkám se členové pracovní skupiny již v rámci své pravidelné schůzky nedostali. Otázkám, které vedoucí PS zaslala e-mailem, se věnovali samostatně.

Jak mají být podle Vás ideálně nastaveny volnočasové aktivity, které MŠ/ZŠ nabízí, aby byl přístup k nim pro děti co nejrovnější?

Renata Pažoutová vychází ze svých zkušeností, že volnočasové aktivity jsou v nabídce různých spolků a dalších organizací. V jejím bydlišti volnočasové aktivity fungují často na základě velké podpory rodičů, finance tedy nejsou prvořadým důvodem, proč se dítě aktivity neúčastní.

Podle Ivy Štrojsové je dobré si říci, k čemu volnočasové aktivity slouží. Je to jedna z možností, jak nabídnout rodině a dítěti čas, kdy je o dítě postaráno, tráví část odpoledne v podnětném prostředí, na druhou stranu je to též aktivita, která může rozvíjet nadání dítěte, při které se dítě cítí dobře, zažívá pocit úspěchu. Proto je ideální, pokud škola nabízí vybrané

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

aktivity trávení volného času zdarma – např. formou školního klubu, který je financován spolkem rodičů, zřizovatelem či z obdobného zdroje. V případě, kdy volnočasová aktivita má za cíl rozvíjet nadání dětí a je potřeba zajistit člověka se zkušenostmi a znalostmi v daném oboru, je skvělé, pokud se škola v maximální míře snaží zajistit zákonným zástupcům takové možnosti, které jsou možné v rámci jejich rodinné situace. Jedná se i např. o to, že zprostředkuje dítěti kontakt na organizace, které se určitými aktivitami pro nadané a mimořádně nadané děti zabývají. To vychází z předpokladu, že se škola celkově péčí o nadané děti zajímá a dokáže jim nabídku i na volnočasové aktivity zprostředkovat. K zvážení stojí i to, zda by např. zřizovatel nemohl děti nadané (ale žijící v méně podnětném prostředí) podpořit určitou formou sociálního stipendia či něčeho podobného.

Z pohledu pedagoga volného času připomněla Hana Skramuská, že školy často dublují nabídku středisek volného času, nabízejí obdobné aktivity. Chápe však, že z pohledu rodiče se jeví jako ulehčující, když dítě po skončení vyučování nemusí přecházet do jiné budovy, jiného zařízení, ale zůstává ve škole. Též je evidentní, že některé školy se snaží svými volnočasovými aktivitami profilovat, ovlivňují tím do jisté míry volbu rodičů při zápisu v letech, kdy jsou na školách volná místa a školy se snaží žáky získat, naplnit optimálně svůj stav.

V obecné rovině se Hana Skramuská domnívá, že volnočasové aktivity by měly být finančně dostupné pro všechny. Pokud je to možné, financovány např. z tzv. šablon, není tedy na základě toho nutný finanční příspěvek rodiny. V operačním programu platném do roku 2020 se jednalo např. o čtenářské kluby a kluby zábavné logiky a deskových her, tedy o oblasti, jejichž rozvoj je u dětí rozhodně vhodné podpořit. Ze zkušeností vyplývá, že volnočasové aktivity jsou vypisovány i v rámci družiny, kde ale není dost často reálně pokryt zájem všech dětí. Proto rodiče vyhledávají tyto aktivity i u dalších organizací, tedy mimo školu.

Iva Štrojsová se již dříve setkala s myšlenkou, že základem má být pro školu zaměření se na školní vzdělávací program, který škola nabízí, tedy na vyučování. Volnočasové aktivity mají být pouze doplňkem, ne něčím, co má dělat školu specifickou. Základem je program, který nabízejí ve vzdělávacím procesu všem žákům. Volnočasové aktivity chápe jako něco, co je nabízeno mimo tento program, tedy poté, co skončí společná část vzdělávání v MŠ/ZŠ. Je potřeba tedy rozlišit, především u MŠ, kdy se už jedná o volnočasovou aktivitu a kdy jde o naplňování ŠVP. Především u MŠ naprosto chápe, že je školka neposkytuje a věnuje se pouze kvalitnímu programu pro všechny děti.

Veronika Biskupová dodala, že finančně nenáročné bývají kroužky, kde jsou vedoucími sami pedagogové školy. Kroužek pak není většinou zpoplatněn, uhradit je potřeba jen určitý

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

materiál na vyrábění, který není bezplatně dostupný. V případě, že kroužek provozuje osoba, která není zaměstnancem školy (kroužky bývají hrazeny), měla by s nimi být uzavírána smlouva o pronájmu, pokud se akce odehrává v prostorách školy.

Veronika Biskupová se určitě přimlouvá za rozmanitý výběr aktivit, aby si mohl každý vybrat podle svých zájmů. Nepřiklání se příliš k řešení, kdy je kroužek součástí družiny a zapojit se musí dle nastavení pravidel (je zde např. pouze jedna vychovatelka) všichni. Naopak Dana Nováková kroužky v rámci družiny oceňuje, nejsou na ně většinou potřeba žádné speciální pomůcky.

Adéla Zákoutská se přiklání k myšlence, že sportovní a tvořivé (výtvarné) činnosti by měly být vyvážené, aby si našly své děti s různými zájmy.

Obecně se zde tedy podle Ivy Štrojsové setkáváme s mnoha otázkami:

K čemu volnočasové aktivity slouží? K rozvoji dětí a smysluplnému trávení hodin poté, co skončí školy? K odpočinku a relaxaci? Nakolik by měly být volnočasové aktivity podstatnou součástí škol/způsobem jejího odlišení od ostatních škol? Jak hledat rovnováhu mezi počtem nabízených aktivit a finančními možnostmi školy i rodiny? Nakolik i dnes školy a další organizace nabízejí trávení volného času, které je pro rodiny opravdu nízkonákladové či dokonce zdarma? Jak v současnosti probíhá komunikace či dokonce spolupráce mezi školami a organizacemi/spolky, které nabízejí aktivity pro děti a mládež? Myslí i zřizovatelé na možnosti podpory žáků mimořádně nadaných v oblasti volnočasových aktivit? Otázek je samozřejmě ještě mnohem více.

Na téma navazují i tzv. obědy zdarma. Pracovní skupina se zabývala otázkou: **Jak by měla MŠ/ZŠ přistupovat k tomu, že existují organizace, které nabízejí obědy zdarma pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí?**

Iva Štrojsová se domnívá, že není na místě pouze čekat, zda se někdo přihlásí. Vhodné je dát informaci dostatečně transparentně k dispozici, formou e-mailu či jiného komunikačního kanálu, díky němuž se informace dostane do všech rodin. Dalším krokem je citlivé nabídnutí rodinám, které svoji socioekonomickou situaci daly najevo. I z vlastního působení ve škole ví, že je na místě být aktivní, ale citlivý. NA gymnáziu nabízela rodičům zapojení do projektu Obědy pro děti organizace WOMEN FOR WOMEN, rodiče byli s akcí seznámeni na třídních schůzkách, informace byla vyvěšena na webu školy. Se zájemci vyplnila dotazník – přihlášku k obědům (situace rodiny, zapojení dítěte ve škole...). Škola potvrdí daná data. Z deseti žádostí byla vyřízena kladně jedna.

Hana Skramuská si myslí, že by informace měla být přehledně uvedena na stránkách školy,

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

kde by ji případní zájemci být schopni dohledat. Přimlouvá se za citlivé nabídnutí pomoci těm, u kterých si škola všimne, že pomoc potřebují.

Obdobně vidí situaci Veronika Biskupová a Dana Nováková: rodinu je třeba taktně oslovit, aby byla schopna nabídku přijmout.

Z pozice ředitelky má Renata Pažoutová zkušenost s projektem Obědy do škol ve Středočeském kraji. Školy uzavřou smlouvu o partnerství s finančním příspěvkem v rámci výzvy Operačního programu potravinové a materiální pomoci. Za celé dva roky přihlášení školky k projektu nebyla nekontaktována, i když školku navštěvovaly děti z rodin, které by takovou podporu uvítaly.

Situaci může podle svých slov ovlivnit tak, že se do projektu MŠ přihlásí a nabídne rodinám možnost zapojení. Jako trochu nešťastné se zdá to, že na tyto finance dosáhne jen málokdo. Projekt je určen pro děti ve věku 3–15 let z rodin, které se nacházejí v hmotné nouzi. Potvrzení o hmotné nouzi vydává rodičům příslušný úřad práce v červnu a září. Pokud se objeví krizová situace později, je možné se zapojit až v druhém pololetí (potvrzení v takovém případě úřad práce vydává v lednu).

Adéla Zákoutská oceňuje, že organizace, které se obědy zdarma zabývají, jsou, ale nemyslí si, že by to pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí bylo prospěšné. Ostatní děti by se mohly zajímat, proč mají něco jiného k jídlu nebo na výdej jídla nepoužívají čip a už to může být pro některé z nich spouštěč k odstrkování a posmívání. Rodiče musejí zajistit jídlo pro své děti a jídla ve školní jídelně už jsou i tak finančně výhodná.

Z praktické zkušenosti k tomu Iva Štrojsová podotýká, že z vlastní zkušenosti ví, že ostatní děti nijak nevěděli o tom, že má dítě oběd placený odjinud. Zároveň se domnívá, že obědy jsou samozřejmě dotované již státem, ale přesto není částka, kterou rodiče za měsíc za obědy vydají, zanedbatelná. V Mnichově Hradišti se jedná o 28 Kč za oběd (děti ve věku 11–14), za měsíc navštíví dítě školní jídelnu v cca 20–23 dnech, odhadem se tedy jedná o částku kolem 560–644 Kč za měsíc. Pokud má rodina děti dvě, mluvíme o částce kolem 1200 Kč. Není to sice nic závratného, ale není to zároveň jediný výdaj, který rodina v daném měsíci má. Proto se rozhodně domnívá, že obědy zdarma mohou řešit určitý problém. Za předpokladu, že je samozřejmě rodina schopna ušetřené peníze investovat do té části rodinného rozpočtu, který je ku prospěchu rodiny, ne pro individuální požitek jednotlivce.

Posledním tématem, které se týkalo MŠ i ZŠ, byla otázka bezbariérovosti objektu.

Jak by mohla MŠ/ZŠ ideálně přistupovat k otázce bezbariérovosti objektu? Co brát

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

v potaz?

Iva Štrojsová se domnívá, že pokud je to z různých hledisek možné, min. připravit podklady pro bezbariérovost. Pokud škola bezbariérová není, je jasné, že se jí rodiče s dětmi, které bezbariérovost potřebují, budou dle možností vyhýbat.

Renata Pažoutová vidí situaci jako složitou. Pokud se má jednat o pohyb na vozíku nebo volný pohyb slepce, jsou zde rozdíly. Leckde nejsou dostatečné možnosti na určitou úpravu, ať už se jedná o finance nebo prostory (rozšíření vstupu pro vozík všude, kde by měl dotyčný možný přístup). Důležité je podle ní BEZPEČNÉ prostředí: prostory, osoby, vztahy..., ale i případné personální zabezpečení.

Hana Skramuská se přiklání k tomu, že by škola měla zvážit možnosti bezbariérových prvků (výtah, plošiny, schodolez...). Zjistit, zda jsou potřeba i stavební úpravy, zda je možná realizace v dané budově. Důležitá je i finanční otázka: kdo úpravy zaplatí.

Veronika Biskupová se domnívá, že v případě nových objektů je již bezbariérovost povinností, u starších objektů je to dost velký problém (hlavně velká finanční náročnost). Situace se dá se řešit i ve spolupráci s PPP, kde zapůjčují pomůcky jako schodolezy ad. Bezbariérovost je důležitá při zařazování tělesně postižených žáků, kteří mívají osobní asistenty.

Adéla Zákoutská uvedla, že součástí schodů u hlavního vstupu by bylo dobré mít též nájezdovou rampu. Pro pohyb do dalších poschodí budovy upřednostňuje ze svého pohledu výtah.

Dana Nováková vidí situaci tak, že by bylo určitě dobré, pokud by škola měla připravený projekt pro bezbariérový přístup, mít připravený plán, díky kterému se překlene období, kdy začnout být tato zařízení typu schodolez či výtah nutná, a dobou, než se taková zařízení uvedou do provozu.

Další otázky se týkaly základních škol. **O čem vypovídají odchody žáků v 5. ročníku na víceletá gymnázia? Jiná je jistě situace u škol, které mají jen první stupeň, jiná u škol s druhým stupněm.**

Z poznámek, které Renata Pažoutová zaregistrovala, může být důvodem představa rodičů, kteří se domnívají, že budou jejich děti daleko více připraveni na další studium; získají další čas na rozmyšlení a hledání toho, co chtějí studovat nebo dělat; získají větší rozhled.

Iva Štrojsová souhlasí s tím, že část rodičů vidí v přechodu na víceleté G právě toto. Někteří

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

z nich dávají signál o své spokojenosti s kvalitou vzdělávání na dané škole, jiní hledají větší podporu pro rozvoj svého dítěte, mají představu, že právě toto jim víceleté G poskytne. Pro některé rodiny se může jednat o statusovou záležitost. Pokud je osobně dotazována na to, zda dát či nedat dítě na víceleté G, kloní se k názoru, že pokud je rodič přesvědčen, že dítěti dává základní škola to, co se domnívají, že škola poskytovat má (kvalita vzdělávání z pohledu rozvoje znalostí, dovedností i postojevých stránky, klimata školy a třídy, prostorové zázemí i materiální vybavení...), nevidí důvod, proč školu opouštět. Dobrá základní škola dokáže dítě kvalitně připravit též. Dokáže se věnovat nadaným dětem (i dětem s dvojitou výjimečností).

Haně Skramuské se zdá, že pokud jsou žáci nadanější a cílevědomější, často rodiny zvažují možnost vzdělávání jejich dětí na víceletých gymnáziích. Pravděpodobně je pro rodiny žáků tato varianta lepší přípravou pro další vzdělávání. Gymnázia z jejího pohledu nabízejí vyšší a širší úroveň vzdělávání než běžné základní školy. Z pozice základní školy s druhým stupněm je pak možným problémem to, že pokud odcházejí žáci, chybí jim dost možná i z hlediska rozpočtového.

Iva Štrojsová připomněla ještě jednu ne zcela příjemnou danost. Odchodem na víceleté G se mění dynamika třídy. Není tajemstvím, že nadanější děti odejdou a práce ve třídě pak připravuje nové výzvy. To samozřejmě na jedné straně může umožnit prosadit se i dětem, které byly tzv. ve stínu jiným. Pokud se však jako učitelé zaměříme na to, že každé dítě cítí, že je mu věnována péče a zájem a že se může rozvíjet, může se výrazně eliminovat situace, kdy je dítě ve stínu. Víceletá G obecně bohužel posilují zvyšování nerovností ve vzdělávání. Iva Štrojsová zároveň rozumí rodičům, kteří se domnívají, že přechodem na G dělají pro své dítě dobrou věc.

I Veronika Biskupová se domnívá, že pro nadané děti a jejich rodiče je pro přechod na G motivující to, že by se mohly děti více rozvíjet a lépe se připravit na další studium na navazujících školách (pomaturitní studium, vysokoškolské).

Možné ambice rodičů, tzv. studijní typ dítěte či prostředí, které nedokáže mimořádně nadané děti dostatečně rozvíjet, vidí v odchodech dětí ze ZŠ Adéla Zákoutská. Podle ní je přechod na G pro žáky ze školy s prvním stupněm jednodušší než pro žáky ze školy, kde je i druhý stupeň. Žáky z malotřídek čeká v každém případě přechod na jinou školu, nezvažují tedy to, zda opustit kolektiv, měnit učitele, prostředí ad.

Rodičovské ambice vidí v přechodu na G i Dana Nováková. Podle své zkušenosti jí přijde, že je kvalita škol, které zná, odpovídající, studium na VŠ lze zvládnout i bez studia na gymnázia. Samotné absolvování gymnázia podle ní není pro následné profesní uplatnění dostatečné.

Iva Štrojsová na základě své pedagogické zkušenosti na víceletém G dodala, že G sice nedává

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

dítěti konkrétní specializaci, ale dává prostor k osobnímu zrání, věnuje se znalostem i kompetencím, jež umožňují dítěti dobře zvládnout změny, které život obnáší. Totéž samozřejmě dokáže i dobrá základní a následně střední škola. Obecně Ivě Štrojsové přijde, že i když žák skončí svoji vzdělávací dráhu jen maturitní zkouškou na G (což se ale děje v minimu případů, většina žáků pokračuje ve studiu na VŠ), v profesní dráze obstojí. Důležité je si uvědomit, že většina žáků, kteří do primy nastupují, pokračují studiem na VŠ. Po absolvování nižšího G (tedy po 9. ročníku), odchází z G ti, kteří z různých důvodů zjistili, že toto není jejich cesta.

O čem vypovídají počty dětí, které předčasně ukončily vzdělávání? (Nekončí v 9. ročníku, ale dříve.)

Iva Štrojsová připomněla, že je třeba odlišit tzv. předčasné odchody ze vzdělávání (early school leaving), které se týkají těch, kteří po základní škole ve studiu nepokračují, a těch, kteří studium na SŠ či SOU nedokončili. Tato data sleduje Český statistický úřad. Kategorii, která spadá věkově a primárně náleží k tématům MAP, tvoří žáci, kteří odešli ze školy před koncem povinné školní docházky, tedy neukončili devátý ročník základní školy (předčasný odchod ze škol (school drop-out)). V ČR se v rámci této kategorie sledují i ti, kteří přerušili docházku na SŠ/SOU. Pokud se tedy v médiích objeví informace o tom, že stále více dětí odchází ze vzdělávání, je třeba sledovat souvislosti. Obecně se procento těchto dětí zvyšuje v obou kategoriích. Největší část dětí, které nedokončí povinnou školní docházku, pochází ze sociálně vyloučených oblastí. Velmi často se jedná o děti, které šly do ZŠ s odkladem či opakovaly některý ročník.

Téma je velmi komplikované a souvisí s mnoha faktory (osobnost dítěte, rodinná situace, nastavení školy, společenské podmínky (mimoškolní podpora, lokální situace...), další vzdělávání (možnosti další vzdělávání, situace na trhu práce...). Existují však nástroje, které mohou pomoci minimalizovat předčasný odchod ze ZŠ, téma souvisí s tím, jak škola pracuje s žáky ohroženými školním neúspěchem. Nabízí se např. práce s klimatem školy i třídy, kvalitní kariérové poradenství, nabídka volnočasových aktivit, zvyšování přitažlivosti výuky, spolupráce školy s dalšími subjekty (doučování, OSPOD...), využívání nástrojů motivace k dokončení studia, podpora zvládnutí učení atd. Velmi záleží na opravdu individuálním přístupu k žákovi, možnosti setkání s psychologem, konstruktivní komunikaci se všemi zúčastněnými, nastavení pravidel ve škole i spolupráci s rodinou. Iva Štrojsová však přiznává, že je to náročné.

Otázkou je i to, nakolik je pro dítě i celý systém (včetně finanční stránky) výhodné opakování ročníku. Stálo by se asi zamyslet nad tím, jaký efekt má opakování ročníku, čeho tím reálně dosáhneme a zda nejsou nějaké jiné cesty.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Otázkou podle Hana Skramuské též zůstává, nakolik jsou za situaci odpovědní i rodiče, jejich nezájem či neschopnost řešit danou situaci. Veronika Biskupová poznamenala, zda nemůže být daný stav v souvislosti s inkluzivním vzděláváním. Souhrnná data však ukazují, že problémem je vyšší odchodovost dětí v regionech se sociálně vyloučenými oblastmi. Adéla Zákoutská vidí příčiny odchodů v nezvládnuté povinné školní docházce, především ve zklamání ze strany rodičů. Domnívá se, že většina dětí se věnuje školním povinnostem, jen pokud musí. Pokud rodič nenastolí jasná pravidla o tom, že v životě existují povinnosti, žáci mají nižší tendenci se školní docházky účastnit. S tématem rodinného zázemí a nastavení hodnot v rodině souhlasí i Dana Nováková.

K čemu by měly školám sloužit výsledky testování (např. ČŠI)?

Renata Pažoutová se domnívá, že by výsledky mohly vypovídat o funkčnosti školního vzdělávání na dané škole i o práci konkrétního učitele.

Podle Ivy Štrojsové je prvořadé si říci, co mohu na základě výsledků podniknout. Zanalyzovat si celkovou situaci za třídu a především, pokud je z šetření možné, což by mělo být, zaměřit se na výsledky jednotlivých žáků, zjistit, v čem se žákovi daří, co je třeba posílit. Ideální je, pokud zvážím, které metody a formy práce bych mohla jako učitelka pozměnit pro to, aby došlo k rozvoji žáka. Zajímavé je též sledovat způsob zadání testu, přemýšlet nad tím, jak a proč jsou otázky pokládány, které dovednosti dětí rozvíjejí, co z toho bych mohl ve své práci použít i já. Zda například způsob použitý v testování více nerozvíjí kompetence dětí, přemýšlet, jak jej mohu aplikovat ve výuce i já apod.

Hana Skramuská si myslí, že výsledky testování by měly sloužit jako důležité informace pro školu, zda žáci zvládají výuku daných předmětů, jaké jsou výstupy, zda jsou správné učební postupy atd. Mohou být i nástrojem k dalšímu možnému zlepšení možností školy.

Ze své pozice ředitelky vidí Veronika Biskupová výsledky testování jako možnost k tomu, na co by se měli učitelé více zaměřit. Problém po zkušenostech je v tom, že na některých školách učitelé radí žákům při testování, jinde je nechávají pracovat zcela samostatně. Osobně jí nevyhovuje testování z cizího jazyka, protože vzhledem k nejednotnosti učebnic a dalších materiálů nepracují testy se stejnou slovní zásobou, s jakou děti pracují ve své škole, tam pak dochází ke zkreslování výsledků.

Adéla Zákoutská v nich vidí zpětnou vazbu od třetí strany, která je nezaujatá.

Proč je dobré sledovat téma doučování na školách?

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Pro jednotlivé žáky vidí v doučování Renata Pažoutová možnost dopomoci těm, kteří v běžné hodině učivo z různých důvodů nestihnou pochopit, potřebují např. více času na jeho zvládnutí.

Hana Skramuská si myslí, že je určitě dobré zajistit doučování na školách z důvodu možnosti zapojit i slabší žáky, kteří by sami pomoc nevyhledali. Škola či učitelé by měli najít aspoň malý čas, který by věnovali žákům, kteří doučování opravdu potřebují. Často drobné nepochopení látky může vést k fatálním následkům, viz zmiňované předčasné ukončení školní docházky...

Obdobně to vidí Veronika Biskupová. Doučování slouží k vyrovnání rozdílů mezi dětmi, případně se využívá pro přípravu dětí na přijímací zkoušky. Určitě je podle ní lepší doučování od kmenových učitelů než dalších osob.

Adéla Zákoutská chápe, že některým žákům nestačí, co se probere v hodině, látku nemusejí pochopit, potřebují ji více procvičit apod. Někteří žáci (jejich rodiče) si mohou domluvit doučování jinde, ale je velkou výhodou, když se doučuje ve škole. Děti znají své učitele a učitelé zase znají děti (vědí, co jim nejde, co se musí ještě procvičit...).

Iva Štrojsová souhlasí s tím, že ne každé dítě vždy pochopí v běžné hodině to, co většina. Proto je dobré, pokud na škole funguje efektivní systém doučování, které je poskytováno školou zdarma. Výhodu nevidí ani tak v tom, že učitel dítě zná, ale v tom, že je dostupné. Domnívá se, že někdy se naopak osvědčuje, pokud doučuje i jiný učitel než ten, se kterým je dítě na běžné hodině. Každý učitel i každé dítě má totiž svůj vlastní styl učení, ne každý učitel toto reflektuje. Na některých školách v ČR existuje i to, že žáci doučují žáky, což se blíží vrstevnickému učení a pro mnohé děti je velmi přínosné. Skvělé je, pokud je vrstevnické učení běžné i ve vyučovací hodině, pokud je např. používáno pravidlo A-B-C (Pokud nevím, zeptám se souseda. Pokud neví on, zeptá se dalšího spolužáka. Následně dle potřeby učitele.). I to má samozřejmě své limity. Pokud je možné z tzv. šablon čerpat finance na doučování, přiklání se k tomu, aby byl tento zdroj využíván (samozřejmě pak ještě záleží na personálních možnostech školy).

Podle novely vyhlášky o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (účinnost od 1. 1. 2021) je poskytování pedagogické intervence (vyrovnávání příležitostí a podmínek ve vzdělávání, např. tedy doučování, ale i úprava pracovních listů ad.) nyní podpůrným opatřením 1. stupně. Škola jej tedy může využít k procvičování problematických oblastí učiva či k posílení strategií v učení i pro děti, které nemají doporučení ze školského poradenského zařízení (PPP/SPC). Doučování je doporučováno skupinovou formou z důvodu posílení

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

sociálních dovedností. Jako nevýhoda daného opatření se může jevit to, že je nyní placeno z prostředků školy, nejsou na něj prostředky jako dříve. MŠMT tuto změnu vysvětlilo změnou ve financování škol (účinné od 1. 1. 2020) a posílením celoročního normativu pro základní školy, což má umožnit odměňování těch, kteří zajišťují pedagogickou intervenci od 1. 2. 2021. Pro některé je nepříjemným faktem to, že při plném úvazku (22 hodin přímé pedagogické činnosti týdně (PPČ) se zjednodušeně řečeno ve chvíli, kdy poskytuje pedagogickou intervenci 1 hodinu týdně, zvyšuje rozsah PPČ na 23 hodin. Pokud je doučování častější, každá další hodina se počíná jako přespočetná (s příplatkem).

Pokud je systém doučování dobře nastaven, škola dělá dobrý krok pro to, aby pomohla dětem ohroženým školním neúspěchem.

Soukromé doučování podle Ivy Štrojsové ještě více vede k nerovnosti – ne každý na něj finanční prostředky může vynaložit. Bohužel je v ČR běžné, že rodiče svým dětem platí za soukromé hodiny (především cizí jazyky či přípravu na přijímací zkoušky), což do jisté míry zkresluje výsledky (dítě dostává ve škole pochvalu za reprezentaci školy v soutěži zaměřené na cizí jazyky/konverzaci v cizím jazyce, škola je brána jako ta, která dobře připraví své žáky na přijímací zkoušky, ač dítě pravidelně docházelo od podzimu na intenzivní doučování).

O čem mohou vypovídat počty a důvody udělení pochval, napomenutí, důtek či snížené známky z chování? Jak se k udělení těchto často formálních výchovných opatření a hodnocení chování postavit?

Podle Ivy Štrojsové bývá pohled na frekvenci udělování těchto výchovných opatření a hodnocení dosti zkreslený. Základní otázkou je, k čemu a komu slouží. Z praxe se domnívá, že mnohem důležitější než udělení těchto opatření (které se děje bohužel až s časovým prodloužením a nemá žádoucí efekt) je práce s žákem v době, když k žádoucímu či nežádoucímu chování došlo. Důtky a spol. jsou represí, které mají být součástí komplexního řešení, ne nejpodstatnější složkou. Za stěžejní ze své praxe považuje pohovor s žákem či rodiči (dle situace), ocenění ve chvíli, kdy k danému výkonu došlo. Dát tedy dítěti zpětnou vazbu na základě kritérií, která jsou nastavena.

Pro srovnání škol jsou podle ní neúčinné. Jediné, co je podle ní zajímavé sledovat, jsou aktivity, za které škola pochvaly či důtky ad. uděluje, co škola oceňuje či které případy nevhodného chování se u ní vyskytují. Opět je ale otázkou, co je škola schopna řešit sama bez formálního hodnocení, jak má nastavená pravidla v rámci školy i jednotlivých tříd, což souvisí s klimatem školy a jejím vedením, s osobnostním nastavením učitelů a s mnohým dalším. Přiklání se k tomu, že místo formálního ocenění stačí kvalitní zpětná vazba poté, co k dobrému výkonu dojde. Nedomnívá se, že je dobré děti výrazně motivovat pomocí

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

formálního ocenění, upřednostňuje to, že dítě je vedeno myšlenkou, že rozvíjí sebe, zdokonaluje se (na to oficiální pochvalu třídního nepotřebuje). Osobně jí připadá zvláštní udělovat pochvalu za dobré studijní výsledky, které se v ČR bohužel často chápou především jako tzv. samé jedničky. Ve třídě bude patrně např. polovina dětí, která nikdy na žádnou z oficiálních pochval z různých důvodů nedosáhne (možná i proto, že jim jako učitelé onu možnost vzhledem k nastavení podmínek pro ony pochvaly nedáme), a na to je dobré myslet. Přiklání se k tomu, že je dobré popsat chování či výkon žáka popisným jazykem tak, aby dítě chápalo, proč je hodnocen kladně či záporně. Formální pochvaly a důtky nevidí jako podstatné.

Hana Skramuská vidí situaci z pohledu rodiče. Každá škola si podle ní nastavuje svá pravidla na udělování pochval, důtek či snížení známek z chování. Každý rodič i žák by měl být seznámen s těmito pravidly. Žáci i rodiče by tato pravidla nastavená školou měli respektovat. Případně pokud má každý vyučující další svá pravidla či hranice, která si nastavuje pro svou výuku, musí s nimi žáky seznámit. Pokud je velký počet udělovaných napomenutí či snížení známek z chování, vypovídá to o nerespektování nastavených pravidel školy žáky. Bohužel ne vždy musejí být ta pravidla nastavená správně. Určitě zde chce pracovat s žáky, ale i rodiči.

Podle Veroniky Biskupová se jedná o značně diskutabilní téma. Napomenutí, důtky ad. by měly vypovídat o důslednosti vyučujících vzhledem k dodržování pravidel stanovených ve školním řádu a měly by vést k motivaci pro zlepšení. Pochvaly za něco mimořádného bývají ojediněle, nejčastěji jde o studijní výsledky, účast na soutěžích, zase by měly kladně motivovat. Nastavení pravidel a práce s nimi je záležitostí každé školy, různí je. Je pak těžké mezi sebou školy v tomto pohledu porovnávat.

Adéla Zákoutská se domnívá, že tato hodnocení vypovídají o mimořádném chování žáka, ať už negativním, či pozitivním, něčím tzv. vybočuje z řady. Neměla by se brát na lehkou váhu.

Podle Dany Novákové jsou kladná hodnocení motivací, záporná hodnocení by měla být vnímána především rodiči, aby spolupracovali na nápravě chování.

4. Kulatý stůl

Na duben byl plánován kulatý stůl zaměřený na přechody žáků ze ZŠ na SOU/SOŠ/G, konzervatoře. Vzhledem k situaci se prezenčně bohužel neuskuteční, Iva Štrojsová připravuje on-line verzi. Pro tuto pracovní skupinu se bude jednat o akci, která se počítá do jejich schůzek. Termín: 14. 4. 2021 v čase 16.00–18:00 h.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

5. Témata členů PS

Žádná další témata nebyla členy PS nastolena.

6. Rozloučení a termín příští schůzky

Iva Štrojsová děkuje za čas a energii těm, kteří se schůzky zúčastnili či poslali své odpovědi.
Těší se na příští setkání – viz bod č. 4. Kulatý stůl.

Záznam připravila: Iva Štrojsová

